

Toimintakyvyn arvioinnin asiantuntijaverkosto:

Työikäisten toimintakykyarvion menettelytapasuositukset ja mittarit

Ari Kaukiainen

Puheenjohtaja, Toimintakyky työikäisillä –asiantuntijaryhmä / TOIMIA

Ylilääkäri, Työlääketieteen keskus / Työterveyslaitos

28.01.2011

TOIMIA

Etenemistapa voi olla oleellisempaa kuin yksittäinen mittari

Lähtökohtana työkyvyn arvioinnin ja varhaisen työkyvyn aleneman kannalta keskeiset toimintakyvyn osa-alueet

Sairausryhmistä ja oireista on keskitytty niihin, joiden merkitys on suurin työkyvyn arvioinnin kannalta

Yleinen fokus ja näkökulma on terveyslähtöisen toimintakyvyn säilyttäminen

Suosittelaaan yksittäisiä toimintakyvyn arviointi- ja tutkimusmenetelmiä

Annetaan kokoavia suosituksia menettelytavoiksi arvioida toimintakykyä

TOIMIA

Erilaiset käyttötarkoitukset

Toimintakyvyn mittareiden keskeiset käyttäjät ja käyttötarpeet:

Työterveyshuollossa ovat mm. työkyvyn edistäminen ja ylläpitäminen, varhainen työkyvyttömyysuhan tunnistaminen ja työkyvyn arvioiminen.

Vakuutusjärjestelmät tarvitsevat toimintakyvyn mittareita apuna työkyky- ja kuntoutusratkaisuissaan.

Työ- ja elinkeinohallinnon keskeisinä käyttötarpeina on työttömien työhönpaluun, työllistymisen ja työmarkkinakykyisyyden arvioiminen ja edistäminen, kuntoutusasiat, yhteistyö **sosiaalitoimen** kanssa.

Kliiniset tahot ja kuntoutuslaitokset arvioivat ja edistävät olemassa olevaa toimintakykyä; toimintakyvyn ja rajoitteiden arviointi.

TOIMIA

Työikäisten toimintakyvyn keskeiset toimintakyvyn osa-alueet ja menetelmät

Psyykinen toimintakyky (psyykkisen oirehdinnan ja keskeisten psykiatristen sairauksien yhteydessä tapahtuva toimintakyvyn arviointi)

Kognitiivinen toimintakyky, sisältäen **päihteet** (seulontamittarit)

Tuki- ja liikuntaelinten ja motorinen toimintakyky

Hengitys- ja verenkiertoelimistön toimintakyky

TOIMIA

Työikäisten toimintakyvyn arvioinnin kokoavat suositukset

Suosituksia menettelytavoiksi keskeisistä toimintakyvyn osa-alueista
- miten toimintakykyä arvioidaan

Yleisluontoiset menettelytapasuositukset

Aihekohtaiset menettelytapasuositukset

Sisältävät suositeltavia yksittäisiä mittareita toimintakyvyn eri osa-
alueilta

TOIMIA

Menettelytapasuositus:

Työkyvyn alenemisen varhainen tunnistaminen työterveyshuollossa

Vetäjinä Jukka Sipponen ja Ulla Salmelainen

Esitetään nyt tarkemmin TOIMIA seminaarissa 28.01.2011

TOIMIA

Menettelytapasuositus:

Toimintakyvyn arviointi työttömien työhönpaluun, työllistymisen ja työmarkkinakykyisyyden arvioimisessa ja edistämisessä

Vetäjinä Ari Kaukiainen, Aki Vuokko, Pirjo Juvonen-Posti

Valmisteilla

Suositus on kohdennettu työttömien toimintakyvyn arvioon terveydenhuoltohenkilöstölle

Tavoitteina mm.

- 1) Työttömäksi jäävän nopea uudelleentyöllistyminen**
- 2) Työ- ja toimintakyvyn arvioinnin yhdenmukaisuuden parantaminen**

Suosituksen painopiste on työttömyyden alkuvaiheen toimintakyvyn kartoituksessa, työkykyä edistävien toimien sekä työkyvyttömyyden uhan arvioiminen sekä jäljellä olevan toimintakyvyn kuvaaminen

TOIMIA

Aihekohtainen menettelytapasuositus:

Päihdeongelmaisen neurologisen ja kognitiivisen toimintakyvyn hyvä arviointikäytäntö

Vetäjänä Tiina Telakivi

Ryhmän ulkopuolisina asiantuntijoina neuropsykologian erikoispsykologi Pekka Rapeli, ylilääkäri Tiina Kaarne ja professori Matti Hillbom

Audit –kysely, alkoholin riskikäytön tunnistaminen työikäisillä

Suositus hengitysilman alkoholin mittauksesta ja virtsan lääkeaine- ja huumeepitoisuuden seulontakokeesta neurologista tai neuropsykologista toimintakyvyn arviota edeltävästi, mikäli päihderiippuvuutta on syytä epäillä

Suositus riittävän pitkstä, todistetusta raittiista jaksosta tutkimuksia edeltävästi

Päihdeongelmaisen neurologisen ja kognitiivisen toimintakyvyn hyvä arviointikäytäntö. Suomen Lääkärilehti 32/2010

TOIMIA

Aihekohtainen menettelytapasuositus:

Menettelytavat työikäisillä hengitys- ja verenkiertoelimistön toimintakyvyn arvioissa

Vetäjänä Harri Lindholm

Suositus sisältää toimintakyvyn arvioinnissa huomioitavat asiat, käyttötarpeen mukaiset kuvaukset yksittäisistä menetelmistä

Suositus määrittää mitkä tasot (perusterveydenhuolto ja erikoissairaanhoido), mikä kysymyksenasettelu ja mitkä menetelmät ovat suositeltavia ja kuvaukset yksittäisistä menetelmistä

NYHA -luokitus, yksinkertaisin lähtökohta

Arvioinnin perusta on työhön ja askiaskareisiin liittyvän suoriutumisen ja rajoittavien oireiden kartoitus

Arviointia voidaan täydentää lisätutkimuksin

Tarkin tutkimus **spiroergometria**, jolla rekisteröidään samanaikaisesti hengityskaasuja, keuhkotuuletusta ja verenkiertoa

TOIMIA

Aihekohtainen menettelytapasuositus:

Suositus tuki- ja liikuntaelinten ja motorisen toimintakyvyn mittaamisesta osana työkyvyn arviointia ja seurantaa

**Asiantuntijaryhmän ulkopuolisina asiantuntijoina:
erikoistutkija Anne Punakallio ja vanhempi tutkija Sirpa Lusa**

Testien valinnan kriteereinä pätevyys kuvata työ- ja toimintakykyä ja ennustaa työkyvyn muutosta

Yksittäisiä mittausmenetelmiä

Liikkuvuus: selän sivutaivutus, eteenkurotus istuen

Lihaskihti ja kestävyys: istumaannousu, yläraajojen toistonosto, kyykistystesti, puristusvoima)

Tasapaino: toiminnallinen tasapaino, koettu tasapaino

Edellytyksenä testaamiselle kehon painoindeksi

TOIMIA

Psyykkisen toimintakyvyn arviointimenetelmät

Asiantuntijaryhmän ulkopuolisina asiantuntijoina:

Kirsi Suominen LT, psykiatrian dos

Katinka Tuisku LT, ylilääkäri

Kirsi Ahola, PsT dos, vanhempi tutkija

Jari Hakanen VTT, dos, vanhempi tutkija

Masennuksen arviointiin mittausmenetelmistä suositeltavia:

SOFAS, BDI-21, Kaksi kysymystä masennuksesta (esiseulana)

"Työuupumusmittareista" valittu:

Työn imu, Koettu stressi, Työstressikysymys (TSK), BBI-15, Maslach

TOIMIA

Kiitokset

kaikille asiantuntijaryhmän työtä tukeneille!

TOIMIA